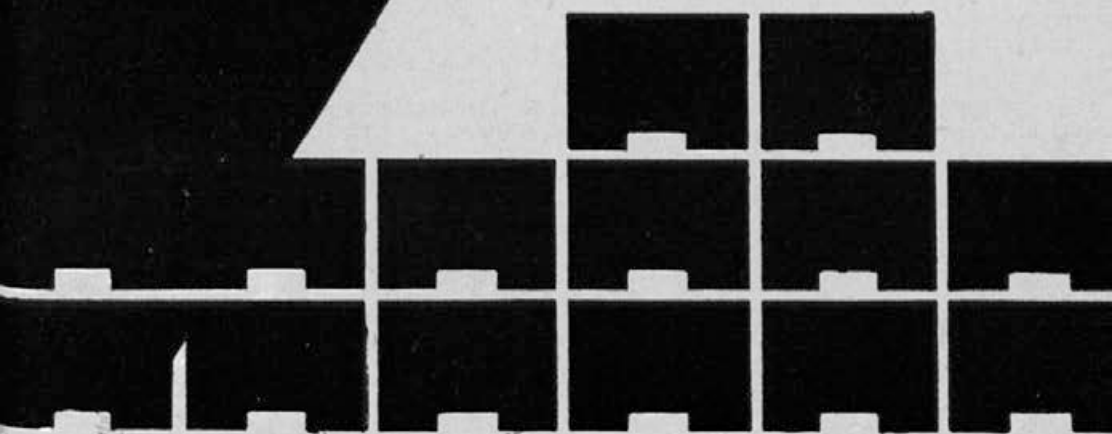

1962

LXIV - ŠT. 12

Slovenski
ČEBELAR

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

Št. 12

Ljubljana, 1. decembra 1962

Leto LXIV.

VSEBINA

Vlado Rojec: Kako najde roj stanovanje (Nadaljevanje in konec)	275
Ivan Rak: O višini sata (Nadaljevanje)	281
Bonifacij Sršen: Ljubljanski čebelar — pop v Srbiji	285

OSMRTNICE

Janez Kapus, Maks Rozin, Kristjan Regovec	288
---	-----

NASA ORGANIZACIJA

Poročilo o XI. rednem občnem zboru Zveze čebelarских društev Slovenije (Nadaljevanje in konec)	289
Ob 75-letnici Franca Končana	290
Spremembe v čebelarских društvih	291
Izkušnje mladih čebelarjev o čebelarjenju v Langstroth-Rootovih panjih	292

PANJSKA KONČNICA KOT UVODNA VINJETA

Izakova daritev

NA OVITKU

Poročilo opazovalnic za mesec oktober. Še eno pismo s Koroške. Oglasi.

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 900 din, ga prejemajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za nečlane 1000 din, za inozemstvo 1500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 120 din, na 16 straneh 60 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka čekovnega računa pri Narodni Banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

600-14 5-1077

KAKO NAJDE ROJ STANOVANJE

VLADO ROJEC

Vendar ne gre vedno tako gladko kot v opisanem primeru. Često si stojе nasproti dve ali celo več močnih skupin plesavk, od katerih se ne da ne ena ne druga pretentati, da bi odstopila od svoje odločitve. Tedaj pride do dokaj nenavadnih prizorov. Neki roj se je kljub vsemu dvignil, toda v zraku se je takoj razdelil na dva dela, od katerih je eden odletel v svojo, s plesi nakazano smer, drugi pa v nasprotno. Ker je bila v roju samo ena matica, je bila ena skupina brez nje. Ko je poslednja brezmatičnost opazila, se je vrnila na staro mesto, ne dolgo zatem pa se ji je pridružila tudi skupina z matico, ker se je najbrž čutila prešibko za samostojno družino. Tekmovanje med obema skupinama se je nadaljevalo, toda po daljšem previranju je ena le odnehala in roj je naposled v polni moči odletel na mesto, za katero so se čebele s tako težavo sporazumele.

V nekem drugem primeru je zaradi trmoglavosti dveh konkurenčnih skupin visel roj na veji dneve in dneve, ne da bi prišlo do končne odločitve. Ker je začelo čebelam primanjkovati hrane, so se odpravile nabiravke na pašo, da jo preskrbe. Prinašale so s cvetlic medicino in obnožino, zidarke pa so začele graditi satje. S tem je bila usoda roja zapečaten. Ostal je na prvotnem mestu in bi gotovo na zimo plačal to svojo odločitev z življenjem, če bi ga Lindauer ne ogrebel in usadil v panj, v katerem je brez dvoma našel primernejše bivaliče kot na popolnoma odprtem mestu.

Taki primeri pa so redke izjeme. Od devetnajstih rojev, ki jih je opazoval Lindauer, je samo eden občepel na veji in začel graditi satje. Pač pa je

za dva malo manjkalo, da nista že po odletu proti izbranemu gnezdišču klavrno propadla. Pri enem od teh so se izvidnice zedinile za mesto, ki je bilo 800 m oddaljeno od prvega počivališča. Pot do njega je vodila preko glavne železniške postaje. Ker je roj letel dokaj nizko, je na trgu pred postajo zašel v prometni direndaj in bil v velik strah tamkaj se mudečih ljudi docela razbit. Vendar se je iz zagate srečno izmazal. Razkropljene čebele so se že čez kake četrt ure zbrale pod napuščem neke slaščičarniške stojnice na Schillerjevi cesti. Takoj nato so se pojavile na rojevi gruči plesoče izvidnice, toda sedaj so oznanjale s svojimi plesi samo še 500-metrsko razdaljo do mesta, kamor so bile namenjene. 500 m, ki so jih že preletele, so torej od prvotne proge odbile.

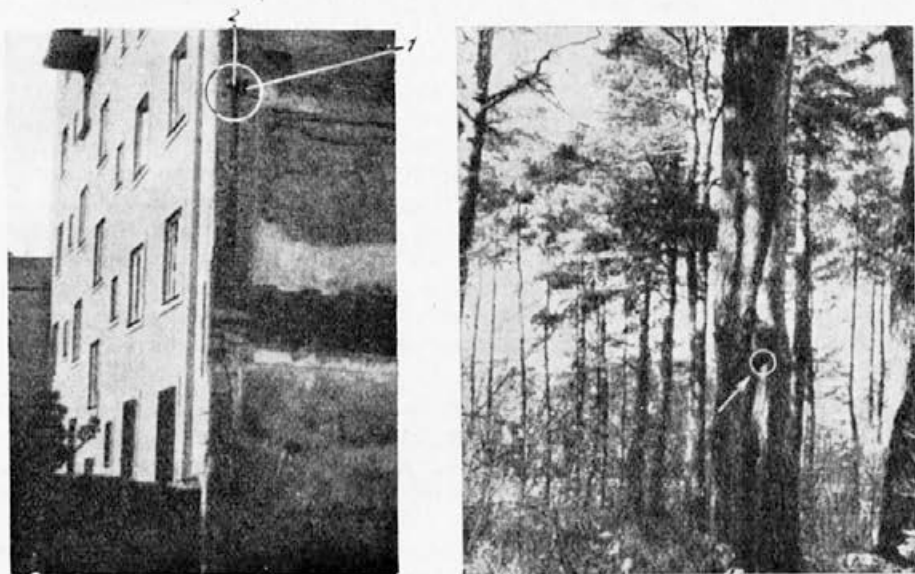
Nekemu drugemu roju se je podobna nezgoda pripetila na Bavarski cesti, a se je prav tako znašel in se v sosednji ulici zbral v novo gručo. Tudi tu so nastopile izvidnice s svojimi plesi, proti pričakovanju pa v njih ni bilo več tiste soglasnosti kot pred odletom. Nekatere izvidnice so snubile za popolnoma nova gnezdišča. Nadaljnja usoda roja je ostala Lindauerju prikrita, ker ga je nekdo ponoči ukradel.

Plesi izvidnic na površini rojeve gruče pa ne naznanjajo samo oddaljenosti gnezdišča in smeri, v kateri leži, temveč tudi to, koliko je njihovo odkritje vredno. Tiste izvidnice, ki so staknile dobro ali celo odlično zatočišče, plešejo mnogo bolj živahno in vztrajneje kakor druge, ki se jim zdi najdeno mesto manj primerno za naselitev roja. Če je prvovrstno, so še prav posebno trdovratne. Ure in ure, tudi po ves dan se vrte v istem smislu in le včasih si privoščijo po nekaj minut odmora, da prejmejo od obdajajočih jih tovarišic hrano, ki so jo porabile med neprestanim naprezanjem mišic. Zanimivo pa je, da se čez dan usmerjenost potresavanja z zadkom prav tako izpreminja, kot se menjava navidezna pot sonca po obzorju. Za stanje sonca na nebu imajo nepogrešljiv občutek in celo v popolni temini panja se zmotijo pri zaključenem azimutnem loku kvečjemu za 1 ali 2 stopinji. Razlike med živahnimi in medlimi plesi so po Lindauerjevem zatrjevanju tako izrazite, da bi jih tudi laik takoj opazil. Kar pa je najvažnejše, morda celo odločilnega pomena, je to, da se dajo medlo plesoče čebele od živahnih plesavk zapeljati k zasledovanju in proučevanju njihovih plesnih gibov. Iz teh gibov spoznajo, kje leži gnezdišče, ki naj bi bilo boljše od njihovega, si ga ogledajo in, če se prepričajo, da je res boljše, se začno zanj potegovati na rojevem grozdu. Če bi trmasto vztrajale še potem pri svojem prejšnjem plesu, bi se najbrž čebele v roju sploh ne mogle sporazumeti za neko popolnoma določeno mesto. Tako pa izberejo najboljše mesto izmed vseh odkritih.

Ocenjevanje, katero mesto je boljše, katero slabše, je čudovita lastnost čebel, ki jih je z njo obdarila narava, da bi zagotovila novi družini njen obstoj. Ni pa to med žuželkami izključna lastnost čebel. Kar opazujmo čmrljevo matico, ko spomladi išče gnezdišče za svoj bodoči zarod! Ogleda si več lukenj, jih natančno preišče, se k nekaterim znova in znova vrača, jih med sabo primerja in naposled izbere prostor, ki ji najbolj ustreza.

Čebele so ohranile še mnoge materinske lastnosti in mednje spada tudi pravilna izbira stanovanja, v katerem bodo odraščale neštete množice nadaljnjih pokolenj. A na kaj se nanaša to presojanje? Kakšne prednosti mora imeti stanovanje, da dobi red odlično, kakšno mora biti, da dobi katero

izmed nižjih ocen? Če hočemo najti odgovor na zastavljeno vprašanje, moramo opazovati čebele pri njihovem raziskovanju gnezdišč pred odletom roja. Lindauer je že pri prvih rojih razmestil po skritih kotih inštitutskega vrta razne škatle, panje in slamnate koše v upanju, da jih bodo izvidnice našle in s svojim vedenjem na površini rojeve gruče izdale, na kaj pri tem pazijo. Toda čakal je zaman. Niti ena izvidnica se ni ujela v njegove mreže. Vse so nakazovale s svojimi plesi oddaljenejša naravna zatočišča. Za vsa je vedel, kje so približno, saj so mu to čebele s plesi same povedale, kljub temu pa se mu je posrečilo odkriti le nekatera prav redka (4. slika). Razumljivo je, da ni to v velikem mestu ravno lahka naloga. Zato se je odločil za

4. slika: Vhodi v naravna gnezdišča, ki jih je odkril Lindauer s pravilnim tolmačenjem plesov na rojevi gruči. (Vhodi so obkroženi.)

drugo metodo. Iz več panjev ali iz ene same močnejše družine je vzel nekaj dobro zasadenih satov in omedel raz njih čebele v pripravljeni zaboj, tega pa postavil za dva do tri dni v hladno in temno klet. Ko so se začele omedene čebele razburjati, jim je dodal matico. S takó narejenim rojem je nato odrinil v pusto pokrajino, najraje na kak samotni otok, kjer je bilo malo verjetnosti, da bi čebele iztahnile primerno naravno gnezdišče, in bi bile prisiljene sprejeti, kar bi jim nudil. Tam je stresel narejenca kratkomalo na tla, v bližini pa obesil matico, zaprtó v matičnico, okrog katere so se čebele, ko so se vzdignile s tal, zbrale v rojevo gručo. Narejenec je kmalu potem, ko je matico spustil, začel razpošiljati izvidnice in na njegovi površini se je odigravalo vse po isti shemi kakor pri naravnem roju.

Pri enem izmed prvih poizkusov sta bili izvidnicam na voljo samo dve umetni gnezdišči. V razdalji 10 m od čebelje gruče je bil skrit pod manjšo smreko preprost ujemalnik za roje, ki je bil na debelo opažen s smrečjem,

da je bila njegova notranjost proti vnanjim vplivom čim bolj zavarovana. V oddaljenosti 75 m je stal na drevesnem štoru petsatni panj popolnoma prosto in brez vsake odeje. Oba prostora so izvidnice kaj hitro odkrile ter si ju dobro ogledale odznotraj in odzunaj. Od vsega početka so kazale večje zanimanje za zavarovani ujemalnik kakor za nepokriti panj. Od 10. ure do 14.50 je Lindauer označil na rojevi gruči 37 plesavk, ki so se potegovale za zavarovani prostor pod smreko, in samo 5, ki so se zavzemale za panj na štoru, a še te z dokaj medlimi plesi. Ob 14.50 je Lindauer postavil panj s štoru na tla in ga prav tako kakor ujemalnik odel od vseh strani s smrečjem. Uspeh je bil presenetljiv. Plesi tistih treh izvidnic, ki jih je mikal panj, so postali živahnejši in promet ob njem je čedalje bolj naraščal, medtem ko je na 10 m oddaljenem prostoru upadal, čeprav je ostalo na njem vse nedotaknjeno. S prvega mesta je bilo do večera označenih že 12 novih plesavk, z drugega samo 7 in ves naslednji dan le še 8. Število plesavk, ki so se ta dan navduševale za sedaj zavarovani panj, se je zvišalo od 15 na 101. Popoldne so se čebele tako rekoč sporazumele za prostor ob štoru in le huda nevihta jih je zadržala, da niso že ta dan odletele tja. Drugo jutro je bilo označenih še 22 plesavk s 75 m oddaljenega prostora in ena edina s prostora pod smreko. Ob 10.55 se je roj vzdignil, zaplaval proti štoru in se skozi žrelo zrinil v notranjost panja, ki je stal tamkaj. To kaže, da prisodijo čebele zavarovanemu mestu vedno večjo prednost kot nezavarovanemu ne glede na to, iz kakšne snovi je stanovanje samo. Če pa sta obe mesti enako dobro zavarovani, jim je ljubši trdno zgrajeni panj kot iz šibkih desk zbiti ujemalnik ali npr. slamnati koš.

S podobnimi poizkusi je Lindauer dokazal, da upoštevajo izvidnice tudi notranje razsežnosti panja. Šibek roj se raje naseli v manjšem panju kakor v večjem, močnejši roj pa raje v obsežnejšem. Pri izbiranju prostora upoštevajo tudi oddaljenost gnezdišča. Marsikdo bi mislil, da je za roj mikavnejše bližje gnezdišče, zlasti če ima staro matico, a je ravno nasprotno res. To pa je z biološkega stališča samo po sebi umevno. Čim več družin je naseljenih na ozko odmerjenem prostoru, tem manj paše jim more nuditi narava. Prevaževavci, učite se od čebel in ne zametujte njihovega dragocenega nauka!

Stara trditev čebelarjev je, da prijeten vonj, npr. po melisi, priklene čebele na panj, če ga z njo namažemo, preden roj usadimo vanj. Da bi se prepričal, koliko je na tej trditvi resnice, je Lindauer takole preizkusil izvidnice: V enakih razdaljah od roja je postavil dva slamnata koša, toda enega na njegovi severni strani, drugega pa na južni. Tega drugega je odišavil z nekaj kapljic melisinega olja, medtem ko je prvi ohranil svoj naravni vonj. Drugi dan okrog poldneva je bil sporazum domala dosežen. 30:2 je bilo razmerje označenih plesavk, vendar ne v prid z melisnim vonjem prepojenega koša, temveč v korist neodišavljenega. Preden pa je roj odletel v izbrano stanovanje, je raziskovavec koša zamenjal: odišavljeni je stal na severni strani roja, koš brez vonja pa na južni. Kot bi trenil, se je vse skupaj spremenilo: za severno mesto ni bilo nobenega zanimanja več, za južno pa je od ure do ure naraščalo. Tretji dan ob 8.47 je roj odrinil proti jugu in se naselil — v košu brez vonja.

Kot se je tu razpoloženje izvidnic mahoma sprevrglo po posredovanju raziskovavca, tako se lahko razmere v roju tudi zaradi naravnih vplivov

povsem spremenene. Pri nekem poizkusu je stal panj, za katerega so izvidnice z veliko vnemo snubile svoje tovarišice, popolnoma prosto na razgaljenemrodu. Dokler je bilo oblačno, je to mesto vidno pridobivalo na izvidnicah, kakor hitro pa je posijalo sonce in razgrelo notranjost panja — Lindauer je s termometrom nameril v njem 40°C — so plesi na površini rojeve gruče docela prenehali. Tedaj mu je šinila v glavo rešilna misel. V domnevi, da je velika vročina znotraj zatočišča prestrašila čebele, je panj pokrtil z dračjem in položaj se je vidno zboljšal. Takoj so pričele redke izvidnice, ki so še preostale, znova plesati in naslednji dan je bil panj naseljen. — Pri dveh umetnih gnezdiščih, od katerih je bilo eno pripravljeno na vzhodni, drugo pa na zahodni strani manjšega gozda, je pozornost izvidnic stalno nihala — vzporedno s tem, kakor se je menjavala smer vetra. Šele, ko se je veter polegel, so se čebele sporazumele za mesto, ki je imelo pred drugim nekaj več odlik. — Neki rov v zemlji je zelo privlačil izvidnice, po kratki, a močni plohi pa je vse navdušenje zanj kar v hipu splahnelo. Lindauer je ugotovil, da se je med nevihto napolnil z vodo in je postal zaradi tega neuporaben. — V panj, za katerega so se čebele že skoraj odločile, da se preselijo vanj, so ponoči vdrle mravlje. Drugo jutro ni niti ena izvidnica več nakazovala s plesi tega mesta. Ko pa je Lindauer postavil in pribil panj na kol, pregнал iz njega mravlje in jim zabranil nadaljnji dostop vanj z lepljivim pasom, se je zanimanje za takó preurejeno gnezdišče takoj stopnjevalo. Pri tem je opazil to posebnost, da posamezne izvidnice kakega takega mesta, ki je privlačilo večje število čebel, a ga je naravna ujma razvrednotila, pozneje ne spuste iz vida, ampak si ga tu in tam znova ogledajo, da se prepričajo, če se niso razmere na njem kaj spremenile.

Odgovoriti je treba še na vprašanje, ali je čebelam dana zmožnost absolutnega vrednotenja gnezdišč, ali pa si morda o njih uporabnosti ustvarijo pravo sliko šele po primerjavi z drugimi, za katera se potegujejo njihove tovarišice. Lindauer je imel navado, da je pri opazovanjih na rojevi gruči vsako izvidnico, ki je s plesi nakazovala kako naravno, njemu neznano zatočišče, ujel in umoril, s čimer se je hotel zavarovati pred motnjami, ki bi lahko nastale zaradi teh usiljivk. Neko tako usiljevalo, ki je zelo spodbudno plesala, pa je nekoč le pustil pri življenju in s tem povzročil pravcato revolucijo v roju. Velika večina izvidnic, ki so prej nakazovale druga mesta, se ji je z navdušenjem pridružila in na njeno pobudo je prišlo tudi do končne odločitve. Ker ta zapeljivka ni bila zaznamovana, ni prej videla nobenega drugega mesta, in ker se tudi kasneje ni potrudila, da bi si ga ogledala, lahko z gotovostjo trdimo, da je čebelam dar absolutnega presojanja, koliko je vredno na novo odkrito gnezdišče, prirojen.

S tem pa naše radovednosti še vedno ni konec. Zanima nas, kdaj se objavijo prve izvidnice: ali že pred rojenjem v panju, ali šele po rojenju na čebelji gruči; kaj preusmeri čebele k tej dejavnosti; iz katerih čebeljih vrst se rekrutirajo izvidnice; kateri starostni stopnji pripadajo; kdo da znak za odlet roja, kakšen je ta znak in kdo vodi roj v izbrano gnezdišče. Skušajmo na ta vprašanja odgovoriti po Lindauerjevih raziskavah in tolmačenjih, seveda prav na kratko, ne da bi se spuščali v kakršnekoli nadrobnosti.

V začetku junija 1953 je prepeljal Lindauer čebeljo družino, ki se je pripravljala na rojenje in je imela že zaležene matičnike, na neobljuden

otok v Severnem nemškem morju. Ker je imel otok samo 4 ha površine, je bilo mogoče polete čebel z lahkoto nadzirati, a ker ni bilo na njem skoraj nič zelenja, je bilo dokaj verjetno, da bodo izvidnice izbrale eno izmed petih pripravljenih umetnih gnezdišč za bodoče bivališče roja. Že drugi dan potem, ko je namestil panj na otoku, so se pojavile ob vseh umetnih gnezdiščih posamezne izvidnice, nekatere pa so obletavale tudi luknje v zemlji in dokaj redka, vendar ne preveč prikladna zaklonišča med skalovjem. Največ zanimanja je bilo za jugovzhodno gnezdišče, ko pa je panj čez 5 dni rojil, so se čebele na površini rojeve gruče zedinile za severovzhodno mesto, ki ga je prej zlasti ena izmed izvidnic vztrajno obiskovala. Lindauer je doma in prav tako na otoku označil večje število nabiravk medicine in cvetnega prahu. Ker je bilo med čebelami, ki so si ogledovale gnezdišča, zelo veliko označenih, je bila s tem njegova domneva, da spadajo izvidnice med pašne, to se pravi, med nad 20 dni stare čebele, potrjena. Razen tega je bilo dokazano, da se pojavljajo izvidnice že v panju, še preden družina izroji. Zanimalo pa je Lindauerja, ali že tedaj plešejo in oznanjajo, kje leži gnezdišče, ki so ga iztaknile. V naslednjem poizkusu, ki se je od prejšnjega razlikoval samo v toliko, da je pripeljano družino preložil v opazovalni panj in v njem sproti označeval vse nove plesavke, je bilo tudi to potrjeno. Značilno pa je bilo pri tem poizkusu, da so se čebele že v panju sporazumele, kje naj se roj naseli. Zato so se prav malo časa zadrževale na veji, na kateri so se združile v grozd po izrojitvi. Čez dobro uro so se razmotale in odrinile proti izbranemu mestu.

Iz tega je razvidno, da je iskanje stanovanja samo začasna služba pašnih čebel. Toda v kakšnih okoliščinah se nabiravke hrane odločijo, da opuste dotedanjo dejavnost in se posvetijo izvidništvu? Prve napotke, kaj bi jih moglo k temu privedi, je dobil Lindauer že pri poizkusih z narejenimi roji. Često se je zgodilo, da je dneve in dneve, da — tudi cel teden posedal ob kakem narejencu, a ni na njegovi površini zaplesala niti ena izvidnica. Čebele niso pokazale za njegova umetna gnezdišča in prav tako ne za naravna zaklonišča nobenega zanimanja. Le polagoma se je dokopal do spoznanja, da je zagrešil veliko napako, ker ni roja, preden ga je prinesel na kraj opazovanja, dovolj napital. Glavni pogoj za prehod od nabiralne službe k izvidništvu je po njegovem mnenju to, da imajo čebele v roju nabito polne medne želodčke. Če so čebele v roju ali v panju pred rojenjem prenasičene, se nabiravke hrane zaman prizadevajo, da bi porazdelile prineseno medicino med mladice, ki naj bi jo v svojih želodčkih predelale v med. Naravna posledica tega je, da uplahne pri njih nagon po nabiranju hrane in prenehajo izletavati na pašo. Medtem ko leno posedajo po satju in bradi panja, pa se ta ali ona izmed njih naenkrat spet odloči za izlet. Toda na tem izletu se ne zanima več za cvetlice in njihove medovnike, pač pa za razne luknje v zemlji in podobna mesta. Čebela je postala izvidnica. Če je iztaknila kaj primernega, doma zapleše in vzpodbudi še druge čebele, da se posvetijo temu posebnemu opravilu.

Da sta prenasičenost in brezdjelje, če že ne edina, pa vsaj glavna vzroka za preusmerjenje čebel od nabiranja hrane k iskanju stanovanja, je pokazal, kot domneva Lindauer, tale poizkus: Družini v rojilni pripravljenosti je nudil na umetnem krmišču dobro pašo, v neposredni bližini krmišča pa je

postavil lesen panj in slamnat koš ter ju primerno zavaroval pred vnanjimi vplivi (5. slika). Nad 100 čebel se je vsak dan gnetlo okrog krmilne skledice in odnašalo z medom pomešano sladkorno raztopino v panj, medtem ko ni bilo videti na umetnih gnezdiščih niti ene. Doma so čebele hrano razdelile mladice, nato nekoliko zaplesale in spet odletele na bero. Čez nekaj dni se je razevel tel divji kostanj in paša je postala tako obilna, da so se sati vidno polnili z medom. Mladice so začele odklanjati prineseno medicino in zato je nabiralna vnema pašnih čebel čedalje bolj pojemala. Na krmišču je bilo opaziti le še tu in tam kako čebelo, a celo ta je sesala sladko tekočino tako malomarno, kot bi se ji vse skupaj upiralo. Plesi nabiravk hrane so v panju popolnoma prenehali in nastopilo je splošno brezdelje. Tedaj so se pojavile pri umetnih gnezdiščih prve izvidnice in na satih prve plesavke,

5. slika: Umetni gnezdišči s krmiščem v ospredju v nekem Lindauerjevem poizkusu.

ki so naznanjale, da so s svojimi odkritji zadovoljne. Tik pred rojenjem je bilo registriranih 8—10 različnih plesov, toda niti eden od njih ni vzpodbujal k nabiranju hrane. Iz tega lahko sklepamo, da se plesi nabiravk hrane in plesi stanovanjskih izvidnic medsebojno izključujejo. Zato ne more priti do zamenjav in napačnega tolmačenja, ali gre za pašo ali za stanovanje, čeprav je označevanje smeri in razdalje pri teh in onih plesih enako.

Ob Lindauerjevi razlagi, dasi se zdi z rezultati poizkusa dobro utemeljena, pa se vendarle usiljuje neki pomislek. Prenasičenost družine lahko izzove zgolj izdatna paša, toda močna paša po izkušnjah čebelarjev rojenje zavira. Torej tudi mladice ne odklanjajo predelovanja medicine zaradi prenasičenosti. Če bi šlo pri tem samo za prenasičenost, potem bi čebelar z lahkoto krotil rojilni nagon družin.

Pri rojenju je v igri nešteto činiteljev, eden najvažnejših med njimi pa so prav gotovo rednice, ki ne morejo oddati proizvoda svojih goltnih žlez ličinkam, ker so se preveč namnožile in jih matica z zalaganjem ne dohaja. Zato porabijo krmilni mleček zase in postanejo tako trotovke. Trotavost pa depresivno vpliva na vse njihovo nadaljnje ponašanje. Ko bi se morale posvetiti predelovanju medicine, se prav nič ne zmenijo za pašne čebele, ki

prihajajo s polnimi mednimi golšami v panj. Ker se te ne morejo znebiti medicīne — same je nikdar ne odlagajo v celice — se tudi one polenē. Tako pride do splošnega zastoja v dejavnosti družine, ki ga prekine rojenje. Potemtakem tu ne gre za prenasīčenost, marveč za eno izmed postopnih faz rojilnega nastrojenja. Vsekakor pa bi o prenasīčenosti lahko govorili pri čebelah v roju, saj je znano, da si izseljenke, preden zapuste stari krov, pošteno natrpajo svoje bisage z medom.

To je seveda malenkostna korektura, ki na stvari nič ne spremeni. Navsezadnje je prav vseeno, kako imenujemo odklonilno stališče mladice, ki zavre nabiralno vnemo pašnih čebel. Lindauer sam pravi, da pušča vprašanje, če ne nastopajo kot pobudniki za iskanje stanovanja še kaki drugi činitelji, odprto.

No, in sedaj k njegovim poslednjim pojasnilom! Kdo da znak za odlet roja v izbrano stanovanje? Da ni to matica, je Lindauer dokazal s preprostim poizkusom. Ko so se čebele v roju že sporazumele, kam bodo odletele, je zaprl matico v žičnato kletko in jo v njej vrnil roju. Čebele pa so jo, ko je nastopil odločilni trenutek, gladko pustile na cedilu in se brez nje vzdignile v zrak. Šele, ko so po kratkem spreletu zaznale, da ni matice med njimi, so se vrnile k njej na vejo in se spet združile v grozd. Ta odločitev torej pripada čebelam, a med njimi imajo glavno besedo izvidnice. Lindauer je često opazil, kako so se vsa gnezdišča, ki so jih prej obletavale in preiskavale, zlasti pa tisto, za katero so se sporazumele, na mah izpraznila. Skoraj istočasno so plesi na površini rojeve gruče prenehali, nekatere izvidnice pa so se začele z divjo naglicjo prerivati med drugimi čebelami. Pri tem so se jim zadki kot od razburjenja nalahno tresli, od njihovih kril pa je prihajal nenavaden, dokaj visok šum. To vedenje je nalezljivo zajemalo tovarišice, ob katere so se spotaknile med svojim divjanjem. Kmalu je bilo vse polno tekajočih čebel na grozdu. Brenčanje je postajalo čedalje močnejše in videti je bilo, kot bi bila vsa gruča v gibanju. Naenkrat je švignilo v zrak kakih 10 čebel, tem pa so sledile manjše in večje skupine. V nekaj sekundah se je roj popolnoma razpustil in zaplaval kot širok oblak nad mestom, kjer je prej brezbrizno čepel ure in ure, včasih tudi po več dni. Čez nekaj časa pa se je od oblaka spet odtrgala skupina čebel in se v ostrem letu pognala v daljavo. Ko se je razdalja med njimi in drugimi čebelami tako povečala, da bi jim bilo težko slediti, so se obrnile in se počasi približale glavnini. Ko so jo dosegle, so znova poletele pred premikajočo se armado kot nekaka prednja straža. Njih smer je kazala naravnost proti kraju, kjer je ležalo izbrano stanovanje. Zato je povsem jasno, da so bile to izvidnice, ki so vodile roj v novi dom.

»Brenčeči tek«, kot imenuje Lindauer ponašanje čebel ob pozivanju roja k odhodu, je mogoče opaziti tudi ob drugih prilikah, vedno pa takrat, kadar je treba na hitro roko alarmirati vso družino. Zlasti značilno je to ponašanje čebel v panju tik pred izrojitvijo. Vsak čebelar dobro ve, kakšen direndaj vlada tedaj med njimi. Kljub splošnemu razburjenju, ki ga izzove brenčeči tek, pa se vendarle izseli samo polovica prebivavk. Zakaj je tako, še ni pojasnjeno. Lindauer namiguje, da so te raziskave že v teku. Vse tako kaže, da nas bo prav kmalu presenetil z novimi odkritji, ki bodo dosedanje znanje o rojenju čebel še bolj poglobila.

(Konec)

O VIŠINI SATA

IVAN RAK

III

Trideset let bo minulo od takrat . . . Tista leta sem si domišljjal, da sem že pravi čebelar; dozdevalo se mi je, da lahko »enakopravno« razpravljam o čebelarstvu s čebelarskim mojstrom Andrejem Piklom in da so ostali čebelarji v moji rodni vasi, kakor tudi v vsej ožji Savinjski dolini, že za mano. Toda danes vidim, da temu še zdaleč ni bilo tako . . .

Čebelaril sem že nekaj let, čebelaril v AŽ-panju po vpeljanem načinu. Imel sem kakih 50 družin. Takoj v prvih letih čebelarjenja mi je dalo mnogo misliti, zakaj so se razvile družine do zadovoljive moči šele pred glavno pašo ali celo po njej. Pa sem si v svoji mladostni naivnosti dejal: »Nič ni bolj preprostega, kot doseči, da bodo družine kakih 10 dni pred pašo dovolj močne za prestavljanje. Satnik listovnega panja bom zmanjšal na 19 × 58 cm. S tem se bo skrčila prostornina panja in, ker bodo čebele hitreje zapolnile plodišče, jih bom lahko poprej prestavil. Tako bodo pripravljene na prvo pašo in uspeh ne more izostati.« Pri tem prehodu se nisem mogel opirati na slovensko čebelarsko literaturo, saj mi tista malenkost, ki je bila do tedaj o tem napisana, ni mogla dati prave slike, ali je izbrana pot pravilna ali ne. Lahko torej trdim, da sem to storil po svojem lastnem preudarku. Ko sem pa čez nekaj let potem zasledil v nemški čebelarski literaturi več razprav o prostornini, ki si jo izbere čebelja družina sama, če živi prosto v naravi in ima možnost svobodnega razvoja (kar opisuje pozneje Rechts v svoji knjigi: »Deutsche Bienenzucht«) ter uvidel, da se ta prostornina kar dobro ujema z mojo ob znižani meri satnikov, mi je še bolj zraslo perje in se nisem več zadovoljil zgolj s tem, da sem vse panje predelal po tej novi meri, temveč sem za to pridobil mnoge savinjske čebelarje, ki so do tedaj čebelarili izključno v AŽ-panjih. To mi je bilo tem laže doseči, ker sem, lahko bi rekel, vodil delo v čebelarskih vrstah našega področja. Čebelarsko življenje je bilo takrat pri nas zelo razgibano; imeli smo močno organizacijo — podružnico »Savinjska dolina«, ki je združevala skoro vse savinjske čebelarje.

Mero AŽ-satnika so med drugimi znižali: Martin Poteko iz Griž, Štefan Goršek iz Migojnic, Jože Pader iz Zabukovce, Stanko Holobar iz Vrbja, Rudi Udrih iz Šempetra in Jakob Pikel iz Gotovelj.

V naslednjih letih smo pogosto razpravljali o izkušnjah z novo mero in o doseženih uspehih. Težko mi je bilo, da so se vsi zgoraj navedeni čebelarji o tem zelo nepovoljno izražali. Splošno mnenje je bilo, da vsako, pa tudi najmanjše znižanje AŽ-sata škoduje razvoju čebelje družine. Najbolj mi je ugovarjal najbližji čebelar, moj sosed Jakob Pikel. »Ali ne vidiš,« mi je dejal, »da na tem satu ni prostora za vse: za zalego in medni venec nad njo? Ali se še nisi prepričal, kako je treba paziti, da jim sredi leta ne zmanjka hrane, ker je nad zalego premalo medu? Večinoma ga odlagajo v medišču, tega jim odvzameš in . . .? Kolikor si sat ponižal, ga povišaj, pa boš dobro čebelaril!«

Čebelar Štefan Goršek iz Migojnic, ki čebelarji že od leta 1928 s 30 do 50 družinami (letos jih je zazimil 45), je v letu 1940 pričel preizkušati znižano mero. Opustil jo je in danes se teh časov spominja takole: »Razvoj v panju

z znižano mero satov ni bil zadovoljiv. Ne bi niti mogel trditi, da so bile družine v njem prej godne za prestavljanje kot v normalnih AŽ-panjih pri enakem številu okvirov. Danes opazujem razvoj družin, predvsem pa seveda uspeh pri mlajšem bratu, ki je mero satov zvišal, in moram priznati, da čebelarji uspešneje kot jaz. Tu se čebele razvijajo, da je veselje. Žal mi razmere ne dopuščajo, da bi preuredil v tem smislu svoje čebelarstvo, a če bi mi to dopuščale, bi AŽ-satnik povišal.«

Martin Poteko iz Griž, ki čebelarji od leta 1917 s 30 do 50 panji, je dal v valu, ki je zajel Savinjsko dolino ob uvajanju nižje mere satnikov, izdelati 17 AŽ-panjev z 22 cm visokimi okviri. Če ga danes vprašate o uspehu, bo dejal: »Pašne razmere v mojem kraju so srednje — saj poznate Savinjsko dolino — zato sem v 45 letih čebelarjenja poskušal marsikaj, da bi zboljšal uspehe. Nedvomno pa je bilo najbolj pogrešeno, ko sem znižal višino satov. Družina, ki je imela 9 satov z višino 22 cm, ni bila nikoli bolje razvita kot družina z enakim številom satov racionalne mere. Vsako znižanje sata po mojem mnenju ovira družino v njenem razvoju. Donos v panju z znižano mero ni bil nikdar večji, niti ne enak onemu v normalnih AŽ-panjih, temveč vselej manjši. Nihče mi ne bo dopovedal, da je n. pr. panj na 15 satov z višino 21 cm prej goden za prestavljanje kot panj na 9 ali 10 satov z višino 26 cm ob enakih okoliščinah. Danes je v mojem čebelarstvu (imam 45 družin) le še en panj z znižano mero sata. Ko sem se prepričal, kako napačno je bilo zniževanje satnikov, sem podvomil če je vprav višina 26 cm najidealnejša za razvoj družine, posebno ko sem ugotovil, da čebelarji v svetu skoro povsod z višjim satom, v kolikor pa z nižjim, da uporabljajo za plodišče dve nakladi. Povišal sem sat in sedaj v mojem čebelnjaku ta prevladuje. Razvoj družin je mnogo boljši in s tem tudi moj uspeh. Samo nekaj obžalujem, da sem namreč šele v poznih letih svojega čebelarjenja in življenja spoznal to resnico in da mi iz našega čebelarskega tiska ni bilo mogoče v vseh letih (član in naročnik Slovenskega čebelarja sem od leta 1919) tega ugotoviti.«

Tudi znani celjski čebelar in izvedenec za čebelje bolezni, tovariš Ivan Feguš, je na mojo pobudo pred več kot dvema ducatom let (1938) pričel s preizkušanjem znižane mere sata. O izkušnjah nam bo verjetno kdaj poročal sam (sploh bi nam njegove bogate izkušnje na čebelarskem področju bile zelo dobrodošle!) — jaz vem le to, da z znižano mero ni žel uspeha in da je danes pristaš povišanja AŽ-satnika.

Mnenja sočebelarjev, četudi zame porazna, me niso oplašila. Čebelaril sem še nadalje s kakimi 30 družinami v panjih z znižanimi satniki in z nekoliko manj družinami v normalnih AŽ-panjih. Tako črno kot ostali čebelarji nisem gledal na to preureditev. Delo z nižjimi sati je bilo izredno ugodno, panji so bili cenejši, prva leta pa tudi večjih razlik v donosu nisem opazil. Stvari sem hotel priti do dna.

Tista leta je pasel v Žalcu čebele čebelar Ivan Rojc. Imel je približno enako število družin kot jaz, kot nov čebelar pa se je oprijel moje mere satnikov. Ni mi ostalo prikrito, da je imel v enakih okoliščinah boljši uspeh kot jaz. Posebno spomladi so se njegove družine lepše razvijale kot moje. Hotel sem ugotoviti, zakaj je bil njegov uspeh boljši kot vseh drugih čebelarjev, ne glede na to, ali so imeli v AŽ-panjih normalno ali znižano mero satnikov. Pa bom zapisal, kar je tistikrat dejal čebelar Rojc.

»Pred nekaj leti, veš, me je prehitela zima. Nisem mogel zapažiti čebel tako, kot nas uče. Ker je ostalo medeno satje v medišču neiztočeno, sem zadelal panj samo odzadaj. Nemiren sem čakal pomladi, boječ se, da bo za čebele prostor, ki ga bodo morale ogrevati, le prevelik, kar bi morda kvarno vplivalo na njih prezimovanje. Prišla je pomlad; nič se ni zgodilo. Gnezda so se hitro razširila in čebele so začele prodirati skozi matične rešetke v medišča. Razvoj je bil neverjetno nagel in, kot sem videl, mnogo boljši kakor pri tebi. Od tedaj zazimujem vedno tako, da puščam medeno satje čez zimo v medišču in to bom delal toliko časa, dokler bom čebelaril v tem panju.«

Takega mnenja so bili takrat savinjski čebelarji in so še danes; če mi pa ne verjamete, jih pobarajte! Če jih boste iskali, jih boste vsaj poleti prav gotovo našli pri čebelah.

Morda bo kdo izmed vas dejal, da z njimi ni vse v redu, ker bolehajo na nalezljivi boleznii »amerikanomaniji« — jaz pa vam rečem, da je z njimi kar v redu in da bo morda katera njihova izkušnja še kdaj v prid vsem slovenskim čebelarjem.

LJUBLJANSKI ČEBELAR — POP V SRBIJI

BONIFACIJ SRSEN

Slovenski čebelarji nič kako radi prebiramo zanimive zgodbe in doživljaje svojih čebelarskih tovarišev. Zlasti prevaževavci doživljajo marsikaj zanimivega, prijetnega in še več neprijetnega. To, kar je bil doživel pred leti na akacijevi paši v Srbiji znani ljubljanski čebelar Tone, pa zveni skoro neverjetno. Gotovo ne bi verjeli, ko bi tega sami ne videli in ko bi nam odkritosrčni Tone še sam ne bil povedal vseh mogočih podrobnosti. Prepričani smo, da ne bo prav nič hud, če bomo njegov zanimivi doživljaj oteli pozabi in ga ohranili tudi našim zanamcem. Naj se še oni tako prisrčno nasmejijo in pozabavajo, kot smo se mi, ko smo poslušali Toneta in deloma sami doživljali vse to, kar želimo povedati.

Bilo je pred nekaj leti, ko je vsa čebelarska Ljubljana drvela na akacijevu pašo v obljubljeno deželo v Srbijo. Po Ljubljani so govorili čebelarji, ki so bili naravnost omotični od prihajajočih vesti, da tam doli med kar sam priteka v panje, da čebelarji neprestano točijo in iščejo po bližnjem Beogradu pločevinaste sode za sladki med. Ni čuda, da so omamljeni iskavci zakladov pripeljali na eno samo postajo kar trideset vagonov čebel. Takrat je bil med njimi tudi naš Tone. Povabili smo ga s seboj, da bi vsaj enkrat okusil med in ga videl od blizu, kakšen je. Na ljubljanskem Rožniku, kjer že od nekdaj čebelari, se ne pretaka med. To je naš Tone leto za letom z bridko žalostjo v srcu ugotavljal. Kadarkoli je obiskal svoje čebele, je že kar obvezno vzel s seboj veliko aktovko z dvema zajetnima papirnatima vrečkama sladkorja, ki ga je vneto nalival v panje od rane pomladi do pozne jeseni.

Brez te aktovke si Toneta ne moreš zamisliti na njegovi poti k čebelam. Tudi letos je bila njegova zvesta spremljevalka. Ker smo že pri njem, je prav, da ga našim bravcem še z druge strani opišemo. Povejmo predvsem to,

da je naš dragi Tone silno spoštovan ne samo med čebelarji v Ljubljani, temveč tudi med vso starejšo ljubljansko generacijo. Večina starejših Ljubljančanov se dobro spominja nekdanjega izredno uglajenega in ljubeznivega trgovca z elegantno bradico. Včasih ga je poznala vsa Ljubljana z bližnjo in daljno okolico vred in celo na sam kraljevski dvor je pošiljal vse mogoče dobrote svoje ugledne trgovine. Zlasti starejše dame ne morejo in ne morejo pozabiti, kako dobro jih je bil postregel Tone v svoji trgovini. Toda četudi so se časi od takrat močno spremenili, je ostal Tone eleganten in neprekosljiv kavalir do današnjih dni. Dasi se je njegova bradica zaradi sedmih križev in neštetihsakdanjih skrbi pobelila, je ostal do danes mladostno svež, poln energije in volje do dela. Zato smo imeli ljubljanski čebelarji nič kakšno srečo, da smo ga dobili v svoje vrste. Zaradi izrednih organizacijskih in finančnih sposobnosti smo mu zaupali najbolj občutljive funkcije. To so seveda tiste, ki so v zvezi z denarjem. Postal je naš nepogrešljivi, za vse večne čase izvoljeni blagajnik, brez katerega si ne moremo zamisliti prav nobene seje katerekoli čebelarске organizacije v Ljubljani od družine pa do same mogočne Zveze. Vsak dinar spolzi skozi njegove roke v čebelarско blagajno, iz katere ga zlepa več ne spraviš. Natančno mu moraš razložiti, kam bo šel denar, kaj vse bomo zanj dobili oziroma kako se bo obrestoval. Zato ljubljanske čebelarске organizacije niso nikdar v težavah zaradi nesrečnega denarja. Članarina je do zadnjega beliča v redu in pravočasno pobrana. Tone se ne ustraši niti enajstega nadstropja niti oddaljenega predmestja, kjer išče novo pečene ali izginule čebelarje. Če te bo srečal na cesti, ti bo v ljubeznivih besedah povedal vse čebelarске in še druge novice, potem pa se naenkrat zresnil, potegnil iz žepa blok in te spravil ob tisočak. Kadar pa naši družini le prede huda in bi stroški za kako predavanje pregloboko segli v naš zaklad, jo Tone vselej odlično izpelje. Z glave sname svoj častitljivi klobuk in na njegov predlog se začne od moža do moža dobrodelna nabiralna akcija. Že nekajkrat me je doletela sreča, da sem opravljal to hvaležno funkcijo. Takrat sem lahko spoznal, kako zlata so sreča ljubljanskih muharjev. Tisti čebelarški mogotci, ki se vselej ustijo o svojih velikih uspehih, so nerodno brskali po žepih in iskali drobiž, potem pa nejevoljno vrgli v klobuk pest dinarjev, ki niso nikdar presegli vrednosti desetaka. Uboga čebelarška raja pa je napolnila klobuk s stotaki. Seveda smo potem ta denar komisijsko prešteli in ga izročili našemu vrlemu Tonetu. Zmagoslavno je sporočil zbranim, koliko smo nabrali, in se jim lepo zahvalil. Res nima vsaka družina takega moža. Ne najdeš ga med slovenskimi čebelarji, ki bi bil tako navdušen za napredek čebelarstva, da bi svoji organizaciji žrtvoval ves svoj prosti čas. Zato ga Ljubljančani ne damo in tudi ne posodimo nikomur. Prav zaradi vseh teh njegovih vrlin nismo prav nič premišljevali, ko nas je prosil, da bi ga vzeli s seboj v Srbijo. Prepričani smo bili, da nam bo v bratski deželi le v čast in ponos. In to je tudi bil!

Vagoni z našimi čebelami so po dolgem potovanju prispeli na cilj. Tam smo zdaj iskali delavce, da bi nam pomagali razložiti panje. Bili smo z njimi v živahnih pogovorih, ko smo se pogajali za ceno, za katero bi nam prenesli panje v bližnje vrtove. Toda kot bi trenil, so nas zapustili, ko je stopil Tone iz svojega vagona. Vsi so jo jadrno ucvrli k njemu, nas pa so pustili na cedilu. Naenkrat je bilo ob njegovem vagonu kakih deset delavcev in

celo ženske so se drenjale ob vratih. Vse mu je hotelo pomagati. Mi pa smo ostali sami in bili prepričani, da je Tone ljudem morda obljubil boljše plačilo ko mi. Zato smo začeli godrnjati. Pobarali smo ga in takrat je ves nesrečen povzdignil svoj glas in rekel ljudem: »Za boga, pomagajte še onim tam, saj so moji prijatelji!« In v hipu so prišli pomagat tudi nam. Zdaj res nismo vedeli, pri čem smo. Spraševali smo se, zakaj ima Tone tako čudežno moč, da samo reče in je že vse storjeno. Še bolj pa se nam je zdelo čudno, da mu delavci sploh niso pustili delati. Ženske so mu pulile iz rok vsako stvar, ki jo je hotel nesti iz vagona. Zdaj pa se je zgodilo največje čudo: ko je hotel ponesti na voz kozico s sipalnikom, sta prihiteli dve starejši ženski, mu stvari odvzeli in mu pri tem poljubili roke. Tonetu je zagomazelo po vsem životu, kajti prepričan je bil, da delajo ženske vse to zaradi denarja. V strahu se je potipal na tistem mestu, kjer je imel shranjeno debelo listnico težko prihranjenih tisočakov, in zatrepetal ob misli, da ga bodo opeharili ter mu drago zaračunali svojo ljubeznivost. Zaradi prejšnjih dobrih letin so bili namreč domačini prepričani, da so vsi ljubljanski čebelarji milijonarji. Tonetu smo to že prej povedali in ga opozorili naj ne šari z jurji.

V nekaj minutah je bilo Tonetovih 40 panjev na bližnjem vrtu ob postaji. Zdaj je napačil zanj najtežji trenutek na vsej dolgi in naporni poti. Plačati je bilo treba delavce in jih odpraviti. Ni in ni mogel verjeti, kar se je tokrat zgodilo. Nihče ni maral niti beliča za delo. Delavci in obe ženski so žareli od veselja in bili silno ponosni na opravljeno delo. Mi pa smo se medtem prepirali z delavci, ki so kar med prenašanjem panjev sproti zviševali dogovorjeni znesek za njih prenos. Ob Tonetovih panjih so se začeli zbirati vaščani. Vsakdo je hotel pomagati, vsakdo ga je hotel vzeti v hišo in mu streči. Nastalo je pravcato prerekanje, ko je Tone ponižno povprašal, kje bi dobil zase skromno sobico. Vse je vpilo kar navzkriž: »Evo, kod mene, kod mene, dragi oče!« V razburjenju Tone niti ni vedel, kaj zadnja beseda pomeni. Čudno se mu je zdelo, da ga kličejo za očeta, saj se mu ni v Ljubljani nikdar kaj takega zgodilo. Ljubljanske dame so ga spoštljivo ogovarjale še po starem z gospodom, tu v Srbiji pa je postal naenkrat oče. Naj že bo tako ali tako, je pač v vasi in ljudje imajo svoje stare navade. Skoro se mu je zdelo za malo, da so ga tako nagovarjali, ko pa je bil vendar v najlepših letih. Ubogi Tone ni nikdar govoril srbsko in ni vedel, da pomeni ta beseda duhovnega očeta — župnika ali popa.

Po dolgem prerekanju so se vaščani le sporazumeli in odločili, da bo spal v hiši vdove Perse. Ona je v vasi najbolj ugledna in petična, a tudi njena hiša je najlepša. Zato sprejema samo ona odlične goste, ki po naključju zaidejo v to odmaknjeno srbsko vasico. Tone je bil silno truden od dolge poti, od vsega kar je bil pravkar doživel, in od »mekane rakije«, ki so mu jo vaščani neprestano ponujali poleg sladkiša, soli in kruha. Odšel je v svojo sobo in se pogreznil v mehke pernice. Nikoli v življenju še ni spal v taki postelji. Občudoval je čudovito vezene prte po mizah, lepe zavese na oknih in vzoren red v sobi. Kdo bi si mislil, da bo našel kaj takega v daljni srbski vasici. Sicer je slišal že mnogo govoriti o gostoljubnosti teh ljudi, da pa ga bodo sprejeli tako lepo, tega res ni pričakoval.

V megleni in deževni Ljubljani ni nikdar tako sladko spal. Zbudili so ga jutranji sončni žarki, ki so se prikradli skozi zavese, in šumenje čebelic,

ki so se v curkih spuščale iz panjev na cvetoče akacije. Pred svojo sobo je zaslišal pridušeno čebljanje žensk. Tu in tam so se vrata v sobo narahlo odprla in gostoljubna gospodinja Persa je vselej nekaj potisnila vanjo. Tone je naenkrat zaslišal, kako čivkajo piščeta v mreži ob vratih. Čeprav je skromen možak, je vendarle takoj sklenil, da skupaj s piščeti ne bo spal. Še bolj natančno je pogledal tja k vratom, od koder je prihajalo čivkanje. Poleg pišk je zagledal cel kup dobrot, ki jih v tistih hudih letih nisi videl zlepa takole skupaj: nekaj hlebčkov domačega srbskega kajmaka, košarico jajčk, prekajeno svinjsko pleče in ogromno kračo, majhen kolač in velik kos surovega masla. Prepričan je bil, da služi njegova soba gospodinja za shrambo. Toda šepetanje žensk je postajalo vedno glasneje. Ni in ni hotelo prenehati. Gospodinja je začela ženske miriti: »Potrpite, sestre moje, vse boste prišle na vrsto. Pustite očeta, naj počiva! Še vedno je utrujen od poti.«

Tone je naposled le vstal. Tudi v Srbiji je hotel biti gospod kot v Ljubljani, zato je vzel s seboj svojo domačo haljo, ki si jo je na hitro ogrnil, glavo pa si je pokril z okroglo rdečo čepico, ki ga je zvesto spremljala že od mladih dni. Videti je bil tako dostojanstven kot kak judovski rabin v svojem svečanem ornatu. Ko se je prikazal na vratih, je opazil v veži kakih deset starejših žensk, ki so ga pobožno pozdravile in pri tem na pol pokleknuile. V tem se je že oglasila njihova zastopnica, gostiteljica Persa, ki je presenečenemu Tonetu dejala: »Evo vam ženske, došle su na ispovest. Darove sam vam ostavila u sobi. Požurite, još ćejo doći i ostale iz sela!«

Tone je bil zares junak, da ga od samega presenečenja ni zadela kap. Kar najbolj odločno je takoj demantiral svoje dostojanstvo in povedal zbranim vernicam v lepi jugoslovanščini, da je samo skromen čebelar iz Slovenije, grešnik, kot so vsi ljudje, in prav nič več. Toda ubogi Tone ga je močno polomil. Ženske mu sploh niso verjele in začele so še bolj siliti vanj. Rekle so mu, da se potvarja in da iz razumljivih razlogov noče priznati, da je slovenački pop. Ko je Tone le ugovarjal in ugovarjal, se je oglasila gostiteljica Persa: »Veste, ni lepo, da tajite in se potvarjate. Nikomur ne boste dopovedali, da niste pop. Vse vaše vedenje, vsak vaš gib in kretnja kaže na to, da niste navaden čebelar, kot so drugi. Najlepši dokaz pa je vaša lepa in čudovito negovana bradica, kakršne še nismo videli pri nobenem srbskem popu. Zakaj pa vaši slovenski čebelarski tovariši nimajo brad?« Tone ni hotel več govoriti. Ženske so ga pretentale in ga hotele za vsako ceno napraviti za popa. Nesrečna bradica! Koliko uspeha je moral v svojem življenju pripisati prav njej, zdaj ga utegne tu v Srbiji ugonobiti. Najraje bi si jo takoj ostrigel. Tone bi dal raje vse čebele ko pa bradico! Iz zagate so ga rešili čebelarski prijatelji, ki so mu prišli povedati, da je tehničar do sedme ure zjutraj že narasla za kilo in pol. Zbranim ženskam so na Tone-tovo prošnjo skušali dopovedati, da ni in ni pop. Takrat pa se je vsula ploha besed in zmerjanja na uboge slovenske čebelarje. Ženske so jih obkladale z lažnivci, s katerimi bi že obračunali njihovi možje... Pa ne bodo, ker jih je prosil sam oče, naj mu pomagajo lagati.

Vsa bližnja in daljna okolica je kmalu govorila o »slovenačkom popu«, ki je prišel past čebele in celo duše v Srbijo. Krožile so vse mogoče vesti,

ki so prišle naposled na uho tudi resničnemu popu-župniku v sosednjem trgu. Kot se spodobi, je prišel obiskat svojega stanovskega tovariša. Našel ga je za hišo pred čebelnjakom. Že od daleč ga je počastil s stanovskim pozdravom: »Pozdravljen, brat v Kristusu!« Tone je bil presenečen in sprva ni vedel, kaj bi storil. Obiska pa je bil le vesel. Gostoljubno je postregel svojemu gostu, kajti imel je velike načrte. S popom sta se zatopila v pogovor. Tone mu je govoril tako odkritosrčno ko pred 60 leti pri šolski spovedi. Rotil ga je, naj mu verjame, kar mu bo povedal. Nikoli ni videl pravoslavnega bogoslovja niti od zunaj niti od znotraj, kaj šele, da bi bil posvečen. Prosil ga je, naj uporabi vso svojo avtoriteto pri ljudeh in jim v nedeljo pri pridigi pove, da je Tone samo navaden slovenski čebelar in nič drugega. Potem se bo v njegovo dušo spet naselil tisti mir, ki ga je zadnje dni v tej vasici izgubil.

Tako je pop tudi storil. Ljudje pa mu niso verjeli in so se muzali, kadar koli je bil govor o skrivnostnem slovenskem čebelarju Tonetu in njegovem poklicu. Zadnje dni pred odhodom iz obljubljene dežele je vse kazalo, da se je stvar poglobila. Izredno dobra paša, ki je napolnila slovenske panje do kraja, je dvigala razpoloženje in pomirila tudi Toneta. Ko je bil najbolj zaposlen s točenjem, ga je prišla gospodinja Persa nenadoma klicat in mu velela, naj pride takoj v hišo. Tone se je že bal, da ga čaka kaka neprijetna brzjavka iz Ljubljane. Pa si je kar oddahnil, ko je opazil v svoji sobi kmečko ženico, ki je držala v naročju odojka. Prinesla mu ga je v slovo, seveda pa je hotela za to protiuslugo. S solzami v očeh ga je prosila, naj reši njenega sina prekletstva. Vsa vas govori, da bo sin pogubljen, ker so ga zaradi vloma v železniške vagone zaprli. Tone je nesrečno žensko lepo potolažil in jo poučil — bolje, kot bi jo morda kak pop. Ob slovesu ji je stisnil roko, ona pa mu je šepnila na uho: »Vsi vemo in verjamemo, da ste pop. Hvala vam, očel!«

Tone je bil vesel, da je prihodnji dan že odpotoval. Gotovo bi se začele stare stvari spet ponavljati. Že tako so mu neprijetne dogodivščine skalile vse veselje, ki so ga v polni meri uživali njegovi čebelarški tovariši ob odlični paši. Tehtnica se je vsak dan dvignila za več kilogramov in čebelarji od prejšernega zadovoljstva in veselja niso vedeli, kaj bi počeli.

Ze nekaj let Tone ne vozi več čebel v Srbijo. Tamkajšnja pasišča so osamela. Zaradi prevelikih stroškov in nepopisnih naporov nihče več nima poguma, da bi se odpravil na tako dolgo in tvegano pot. Mene pa je letos slučajno zaneslo tja doli. Ustavil sem se pri gospodinji Persi in govoril tudi z drugimi domačini. Prve besede so bile o Tonetu, elegantnem slovenskem popu, ki ga vsi srčno pozdravljajo in ga prosijo, naj se jih v molitvi spominja.

Pred nekaj dnevi smo po večerni seji s Tonetom po stari navadi zavili v unionske »Rožce«. Naše misli so pohitele tja v cvetoče srbske akacijeve gozdove in v idilično vasico, kjer je Tone pasel čebele in tudi duše. Spominjali smo se tistih dni in vsakdo izmed nas je nekaj pripomnil. Podjetni Trotop Janez, ki vselej razdere kako okroglo, je dejal: »Tone, ko bi bil jaz na tvojem mestu, bi čisto drugače izkoristil svoje dostojanstvo.« Jaz pa sem se spomnil na strica Matica. Kaj bi šele bilo, ko bi prišli oni tja doli s svojo veličastno Miklavževo brado? Ljudje bi drveli skupaj v prepričanju, da je prišel sam patriarh s čebelami na pašo.

JANEZ KAPUS

Presenetila nas je skoraj neverjetna, vendar resnična vest, da nas je dne 7. aprila 1962 za vedno zapustil naš član tov. Janez Kapus.

Rodil se je v znani družini čebelarjev na Bledu leta 1898. Več kot pol stoletja je čebelaril sam, toda njegova učna

doba se je začela že v najnežnejši mladosti, kajti ne samo njegov oče, tudi njegov ded je bil čebelar. Oba ste vcepila v njegovo srce ljubezen do čebelic. Da je bil dober učenec svojih prednikov, je pokazal povsod, kjer je bilo treba pomagati s čebelarskimi nasveti.

Dragi Janez! Naj ti bo lahka zemljica, ki si jo tako ljubil. Za teboj ne žalujejo samo tvoji domači in prijatelji, temveč tudi čebelic, ki so s tabo zgubile svojega nad vse skrbnega varuha.

Počivaj mirno v svoji rodni grudi!

Čebelarska družina
Bled

MAKS ROZIN

V mirni dolinici ob Lenartu v Slov. goricah stoji hišica in ob njej čebelnjak. Kakor sat v panju je rastle hišica počasi, dokler po več letih pridnega dela ni dobila končne oblike. Rastle je hišica, rastle čebelnjak, rastle pa tudi družina in družinska

sreča čebelarja Maksa Rozina. Toda kruta smrt je iztrgala hiši gospodarja, otrokom očeta, ženi zvestega moža, čebelam skrbnega varuha, čebelarski družini vzornega člana, čebelarjem dobrega tovariša.

Petinštirideset pomladi je doživel. Izučil se je čevljarske obrti in z veseljem opravljal svoj poklic, saj mu je bilo to edini vir zaslužka. S skromnimi prihranki

je gradil hišo. Še preden pa jo je dokončal, ga je prisilila bolezen, da je moral zapustiti svoj poklic in se kot delavec udinjati v tovarni. Zdelo se je, da je bolezen premagal, ko se je iznenada pojavil rak, ki mu je v dobrem mesecu podlegel. Umrl je 21. julija t.l.

Edina zabava, edino veselje, ki ga je imel sredi dela in skrbi za družino, so mu bile njegove čebele. Ljubil jih je kot svoje otroke, o njih govoril, zaradi njih hodil na sestanke in predavanja, njim žrtvoval ves svoj pičli prosti čas. Ni čebelaril na veliko, a čebelaril je z ljubeznijo, tako da bi bil lahko za vzgled vsem čebelarjem.

KRISTJAN REGOVC

Ko je bilo treba v zgodnji pomladi pregledati čebele, je tovariš Kristjan legel na bolniško posteljo, s katere pa ni več vstal. Dne 11. februarja 1962 nas je za vedno zapustil. Ob veliki udeležbi čebelarjev, prijateljev in znancev smo ga spremili k

zadnjemu počitku na pokopališče v Kranju.

Bil je pravzaprav Korošec, rojen dne 22. 12. 1894 na Ljubelju. Ko so nas predlanskim obiskali koroški čebelarji, jih je z navdušenjem pozdravil in spremljal po Gorenjskem.

Čebelaril je od 1950. leta, toda ni bilo večjega idealista, kakor je bil on. Nikdar ni godrnjal, nobeno delo mu ni bilo odveč. Vodil je plemenilno postajo na Jezerskem in pozneje v Kokri. Udeležil se je vsakega tečaja, tako za vzejro matic kakor tudi za izvedence čebeljih bolezni. Pomagal je pri zbiranju predmetov za čebelarski muzej. Ni je bilo seje, niti predavanja, pri katerem ne bi bil navzoč.

Ni bil pa samo vzoren čebelar, temveč tudi dober oče svoji družini. Čebele bodo ostale v skrbnem varstvu njegovih naslednikov. Blag mu spomin!

POROČILO

o XI. rednem občnem zboru ZČDS

Franc Vadnal je upokojeni šolski upravitelj v Dobovi pri Brežicah. S čebelami se je začel ukvarjati že na svojem prvem službenem mestu v Sv. Petru pod Gorami, to je v današnji Bistrici ob Sotli. Med tedanjimi učitelji je bilo mnogo čebelarjev, ker so se zavedali, da morajo biti v zgled mladini ne le v šoli, temveč prav tako pri raznih panogah kmečkega udejstvovanja. Vadnal pa je bil vseskozi agilen slovenski učitelj. Saj se je razen s čebelarstvom ukvarjal tudi s sadjarstvom, vodil pevске zборе in ljudske knjižnice, se udejeval pri sokolskih telovadnih društvih itd. Učiteljevanje mu ni bilo zgolj poklic, temveč tudi poslanstvo. Zato je bil povsod, kjer je služboval, zelo priljubljen in prav povsod, kjer je čebelaril, je navdušil nekaj mladih ljudi za čebele. Leta 1910 je ustanovil v Dobovi čebelarsko podružnico za brežiški okraj, opravljal v njej vse najvažnejše posle, predaval in nudil članom vso pomoč, ki jim je bila potrebna pri opravljanju čebel. Sam je imel vzorno urejen čebeljak. Leta 1912 se je udeležil čebelarske razstave v Celju, nekaj let kasneje pa v Ljubljani. Na obeh razstavah je v ostri konkurenci prejel diplomu in visoko odlikovanje, v Ljubljani pa celo 600 kron nagrade.

Leta 1956 je bil zaradi izrazito naprednega političnega mišljenja službeno premeščen v Veliki Podlog na Krškem polju. Toda tudi tu ni miroval ne kot kulturnik ne kot čebelar.

V Velikem Podlogu ga je zajela nemška okupacija. Ker je vedel, da se bo pravo preganjanje zanj zdaj šele začelo, se je umaknil v Zagreb, kjer je pri svoji hčerki, ki je bila tamkaј poročena, preživel mračno dobo naše teptane domovine in dočakal osvobojenje. Po vojni se je vrnil v Dobovo, kjer je nastopil službo šolskega upravitelja. Tu je pod okriljem čebelarskega društva v Krškem ustanovil družino, ki jo še danes vzorno vodi. Mimo tega sodeluje v odboru društva in pomaga pri vseh

akcijah v prid čebelarskega napredka. Še pred kratkim je organiziral v Dobovi veliko čebelarsko razstavo, nad katero je bil navdušen vsakdo, ki si jo je bil ogledal. Na čebelarskih sestankih ve marsikaj zanimivega povedati iz svojih dolgoletnih izkušenj, kaj rad pa se spominja tistih časov, ki je s tovarišem Bukovcem in Rojino oral čebelarsko ledino pri nas. Urednik Rojina ga je tudi pridobil za pisanje v Slovenskega čebelarja. Zlasti pred vojno je bilo v našem glasilu objavljenih precej njegovih člankov, toda niti po vojni ni popolnoma umolknil, čeprav je že prekorlačil 76. leto starosti. Prav gotovo ima velike zasluge za širjenje napredne čebelarske misli v Sloveniji.

Občni zbor je v popolnem soglasju in z velikim navdušenjem potrdil vse tri predloge, nakar je tov. Majcen izročil počasščencem odlikovanja za zasluge 1. stopnje. Kolajne je podelil tudi lanskima dvema odlikovancema, tovarišema Petru Močniku in Francu Resmanu.

Na koncu je občni zbor sprejel naslednjo resolucijo:

RESOLUCIJA

sprejeta na rednem letnem občnem zboru Zveze čebelarskih društev za Slovenijo v Murski Soboti dne 13. maja 1962

1. Občni zbor ugotavlja, da se v zadnjem času načrtno začenja likvidacija čebelarstev na državnih in zadružnih posestvih in celo na kmetijskih šolah z motivacijo, da so nerentabilna. Pri ugotavljanju nerentabilnosti se upošteva samo donos medu in voska, čeprav je splošno znano, da je vrednost medu in voska komaj 10. del koristi, ki jo čebele prinašajo z opravevanjem kmetijskih kultur (in semenogojstva). Te službe ne morejo opravljati velečebelarski obrati, ki jim je glavni cilj pridobivanje medu, voska ter zadnje čase tudi mlečka in peloda. Prav gotovo naši plantažni nasadi zaradi pomanjkljivega opravevanja kljub veliki prizadevnosti in uporabi sodobnih agrotehničnih sredstev ne do-

našajo in tudi ne bodo prinašali takih koristi, kakršne družba upravičeno pričakuje. Zato smo mnenja, da je ukinitve teh čebelarstev gospodarsko in družbeno škodljivo in prav tako prizadevanje, da se v korist velečebelarških obratov predlaga zmanjšanje drobnih zasebnih čebelarstev. Le-ta danes skoraj edina opravljajo tisto prevažno nalogo opravevanja, ki bi jo morala nujno organizirati država in zadržna posestva. Ker čebele spomladi lahko uspešno opraka le rastline, oddaljene od čebelnjaka največ do 1 km, poleti pa do 2 km in ker so potrebni za opraviitev enega ha posejane oziroma zasejane površine povprečno 2—3 panji, lahko opravljajo to opravevalno službo le čebelarstva, ki so primerno razporejena po vsem terenu. To pa morejo biti predvsem le majhna tako zadržna kakor zasebna čebelarstva, ki pa ne postavljajo rentabilnostnega računa zgolj na donos medu in voska. Zato bi morala država in zadržna posestva, ki razširjajo plantažne nasade, obvezno organizirati lastno opravevalno službo.

2. Občni zbor ugotavlja nadalje, da prejema čebelarstvo od družbe kljub svoji pomembnosti in družbeni koristnosti neustrezno materialno in moralno pomoč. Kolikor družba daje čebelarstvu pomoč, se ta kanalizira za ustanavljanje velečebelarških obratov, katerih namen je zgolj produkcija medu, voska, matičnega mlečka in peloda. Ne spuščamo se v vprašanje, ali bodo kdaj ti obrati glede na pašne razmere rentabilni. Ne zanimamo, da bi imelo naše čebelarstvo od preizkušanja modernih čebelarških metod koristi, da si ta čebelarstva prizadevajo povečati pridelek medu in voska ter pojačati družbeni sektor v čebelarstvu. Jasno je, da morajo taka velečebelarstva skrbeti za rentabilnost svojih podjetij. Zato morajo iskati dobre paše tudi izven Slovenije in se tako ne morejo ozirati na naše potrebe po opravevanju kmetijskih kulturnih rastlin. Ker opraveujejo čebele teh čebelarstev rastline iz navedenih razlogov v zelo omejenem obsegu in v omejenih območjih, ni docela utemeljeno, da prejemajo samo taka velečebelarstva materialno pomoč, ki je namenjena pospeševanju kmetijstva. Mislimo, da bi bilo bolj prav, da bi ta čebelarstva prejemala kredite ali pomoč iz skladov, ki so namenjeni za razvoj industrije. Iz skladov za pospeševanje kmetijstva določena sredstva

pa bi se morala trošiti ob sodelovanju čebelarških organizacij za resnično pospeševanje čebelarstva.

3. Ugotavljamo tudi, da se pri izvajanju agrotehničnih ukrepov in pri gozdnogojitvenih delih premalo upošteva pomembnost in koristnost čebelarstva. Posledica tega je stalno zmanjševanje in slabšanje čebelje paše. Napačno je namreč, da se uničuje medovito rastlinstvo in se istočasno ne poskrbi za nadomestno čebeljo pašo. Z malo dobre volje bi se dalo zasejati poleg drugega medovito in tudi sicer koristno rastlinstvo. Zato želimo, da za kmetijstvo in gozdarstvo pristojni organi obvezno vabijo, kadar razpravljajo o takih stvareh, k sodelovanju tudi zastopnike čebelarških organizacij.

4. Na vseh področjih se uvaja vedno širše družbeno upravljanje, pogrešamo pa to na področju čebelarstva. Čebelar kot državljan sodeluje v vseh oblikah družbenega upravljanja in delavskega samoupravljanja, le v zadevah, v katerih se obravnavajo čebelarska vprašanja, nima možnosti, da pove svoje mnenje niti kot čebelar niti preko svoje organizacije. Ze vrsto let odločajo o čebelarstvu le določeni posamezniki, ki za svoja, za skupnost pravilna ali zgrešena stališča nikomur ne odgovarjajo. Menimo, da smo kot državljan-čebelarji upravičeni, da se sliši tudi naše mnenje. Stvar tistih, ki odločajo pa je, da ocenijo pravilnost naših stališč.

Sprejeto resolucijo bo upravni odbor odposlal Sekretariatu izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo, Komisiji za družbene organizacije ter Zbornici za kmetijstvo in gozdarstvo.

Ko so delegati še določili, da bo **prihodnji občni zbor v Celju**, se je delovni predsednik tov. Benko zahvalil delegatom društev in zastopnikom oblasti za sodelovanje ter ob 13.30 zaključil občni zbor.

(Konec)

OB 75-LETNICI FRANCA KONČANA

Franc Končan je bil rojen 28. novembra 1889 v Domžalah. Začel je čebelariti po prvi svetovni vojni. Poleg svojega poklicnega dela — priznani in povsod upoštevan ključavničarski mojster, posebno v preciznih delih — je vedno našel čas za svoje ljubljene čebele. Najprej je kupil kranjčice, kmalu nato

SPREMEMBE V ČEBELARSKIH DRUŠTVIH

pa tudi žnideršiče. Takoj se je vključil v čebelarso organizacijo in je od takrat zvest naročnik Slovenskega čebelarja.

Po drugi svetovni vojni je s tovarišem Janežičem ustanovil čebelarso podružnico, ki je obsegala ves bivši kamniški okraj. Z njegovim prizadevanjem so se ustanovile na vsem tem področju čebelarске družine. Mnoge čebelarje je obiskal sam in jih pridobil za člane. Takoj prvo leto je prevzel tajniške posle po-

Iz tajniškega poročila na občnem zboru v Murski Soboti je razvidno, da je nekaj čebelarskih društev prenehalo delati ali da ne opravljajo zadovoljivo svojih dolžnosti. Zato si je upravni odbor Zveze takoj po občnem zboru zastavil nalogo, da spodbudi vsa ta društva k intenzivnejšemu delu. S to svojo akcijo smo začeli v Kopru. Po nekaj pismenih, pa tudi osebnih intervencijah nam je uspelo, da so Koprčani organizirali v nedeljo, dne 23. septembra t.l., obširen sestanek, na katerega je ljudska univerza povabila tudi nečebelarje in šolsko mladino. Prisotnih je bilo okoli 160 ljudi. Sestanka so se udeležili od Zveze tovariši Raič, Rojec, Senegačnik, Cvetko, Martelanc, Omahen in Wallas. Predvajali smo ruski film, ki ga je tolmačil tovariš Rojec. Rojec je predaval tudi o koristi, ki jo ima skupnost od čebel, Senegačnik pa o pomenu naše organizacije. Vsa predavanja so bila deležna velikega odobravanja. Po končanih predavanjih so se nečebelarji odstranili, čebelarji pa so ostali. Našteli smo jih 61. Tovariš Raič jih je pozdravil v imenu Zveze in poudaril njen velik pomen za pospeševanje čebelarstva. Po daljši razpravi so čebelarji izvolili pripravljalni odbor za ustanovitev novega čebelarskega društva v Kopru. Prvi občni zbor naj bi bil v mescu decembru ali januarju. Kakor vse kaže, bomo s čebelarsko organizacijo koprškega okraja pridobili mnogo novih članov. S tem se bo moč Zveze povečala, čebelarji pa bodo dobili v njej trdno oporo.

Nadalje je Zveza poslala svojega delegata Cvetka v Idrijo in Tolmin. V Idriji so ga pričakali trije čebelarji, v Tolminu pa 16. Sprejem je bil povsod pristrčen. V obeh krajih je bilo domenjeno, da naj bo pred občnim zborom sestanek s predavanjem. Sklicala naj bi ga v dogovoru s čebelarji Ljudska univerza, podobno kakor v Kopru.

Iz Slovenj Gradca nismo dobili še nobenega odgovora, kar je značilno. Takoj po plenarni seji bo šel delegat tjakaj, da se dogovori glede obnove delovanja. Tovariša Gradišarja iz Ribnice smo naprosili, naj poskuša obnoviti društvo v Kočevju. Če bi se mu to ne posrečilo, bi ga ustanovili v Ribnici, v Kočevju pa bi bila družina. Na sestanek v Sežani smo poslali tovariša Cvetka in Avšiča.

družnice, že naslednje leto pa je bil izvoljen za predsednika. To častno in odgovorno mesto je obdržal vse do danes.

Leta 1947 je mnogo prispeval k obnovitvi plemenilne postaje na Kopiščih v Kamniški Bistrici. Ko se je leta 1951 preosnovala Čebelarška zadruga v Zvezo, je zopet sodeloval kot predsednik društva za Kamnik-Domžale. Ves čas sodelovanja je dajal v uporabo svoje prostore za sestanke čebelarjev, seje in celo za občne zборе. Do vsakega čebelarja je bil zelo ljubezniv in marsikateremu je tudi mnogo pomagal. Zlasti ob slabih letinah jih je bodril, da niso obupali.

Čebelice je kot napreden čebelar vozil na pašo v razne kraje, celo v Vojvodino. Tudi druge čebelarje je pridobival za prevoze in marsikdo mu je hvaležen za to pobudo. Vsepovsod je bila njegova beseda zelo cenjena.

Tovarišu Končanu želimo njegovi sodelavci in prijatelji, da bi še mnogo, mnogo let tako mladeniško čil pasel svoje ljubljene in ostal čim dlje na čelu našega društva.

J.M.

Prišlo je 30 čebelarjev. Sestanek je potekel v najlepšem redu. Celo tisti, ki so nam nekdanj najbolj nasprotovali, so bili zelo navdušeni za to, da začne društvo znova delovati. Z motornimi kolesi bodo obiskali vse čebelarje in jim naročili, da se 25. novembra udeležijo občnega zbora. Prosili so, da bi poslali na občni zbor predavatelja, ki bi jim govoril o čebeljih boleznih.

Ukinili pa smo čebelarstvo društvo Moravce, ki je imelo le 15 članov. Spremenili smo ga v družino, to pa spojili s čebelarstvom družino Domžale. Toliko članov je imelo tudi čebelarstvo društvo Videm ob Ščavnici. Kot družino smo ga priključili društvu Gornja Radgona. Ker ima Krško polje zgolj 18 članov, smo tem priporočili, naj skličejo skupen sestanek z društvom Videm-Krško, na katerem naj bi se prijateljsko dogovorili o spojitvi. Čebelarjem s Krškega polja je upravni odbor Zveze svojčas izjemoma, dovolil, da ustanovijo lastno društvo. Računali smo, da bodo s samostojnim upravljanjem uspešneje delovali, pa je njih vnema kaj kmalu splahnela, ko so uvideli, da s tem niso postali absolutni gospodarji ajdovih pasišč v svojem območju.

Take in podobne organizacijske spremembe bi bile potrebne še pri marsikaterem društvu. Predvsem naj bi se področja društev krila s teritoriji komun. Razmišljamo tudi, da bi ustanovili nekake podzveze, ki naj bi v okrajnem merilu povezovala več društev.

IZKUŠNJE MLADIH ČEBELARJEV O ČEBELARJENJU V LR-PANJIH

Na kmetijski srednji šoli v Mariboru opravljajo člani čebelarskega krožka 85 čebeljih družin, in sicer od teh 50 v AZ-panjih, 35 v amerikancih. Za vse praktične vaje prihajajo v glavnem v počtev družine v LR-panjih. AZ-panje preizkušamo praktično le pri nekaterih opravilih, kot so prevažanje na pašo, točenje in zimsko dokrmiljevanje. V LR-panjih opazujemo življenje čebel in spoznavamo tehnologijo čebelarskega dela. Mladi čebelarji se torej v glavnem učijo čebelariti v panjih z nakladami.

Največ izkušenj v čebelarjenju smo si pridobili lansko leto. Tedaj smo imeli enako močne družine v obeh sistemih panjev. Ceprav smo panje z nakladami

naselili šele pred dvema letoma (1959), so bile družine v njih tako živahne, da so bile popolnoma sposobne za prevoz na oddaljena sezonska pasišča. Naš prvi prevoz je bil v Prekmurje na akacijevu pašo. Tja smo odpeljali vse naše čebele. Kljub slabemu vremenu smo imeli še kar lepe uspehe. Čebele v AZ-panjih so nabrale precejšnje zaloge medu, medtem ko so nas čebele v LR-panjih razočarale. Dale so prav malo medu. Ker je bil to naš prvi prevoz čebel v teh panjih in ker nismo imeli z njimi nobenih izkušenj, smo jih takoj zelo slabo ocenili. Toda med vsemi 35 družinami (L-R) je bila izjema ena družina, ki je nabrala 15 kg medu. To nam je dalo misliti, da morda le niso ti panji tako slabi. Res smo odkrili nekaj vzrokov, ki so povzročili ta polom.

Eden poglavitnih vzrokov, da je bil pridelek v amerikancih manjši, je bilo to, da smo imeli premalo zgrajenega in za vskladiščenje medu pripravljenega satja. Razen tega so bili sati večinoma zgrajeni nad satnicami, ulitimi iz voska, ki mu je bil primešan parafin. Zato je bilo nemogoče, da bi čebele nemoteno razvile svoja gnezda. Vsi nedodelani sati so se zaradi vročine podrli in niso več mogli služiti svojemu namenu.

Naša krivda je bila nadalje, da pred prevozom nismo dovolj čvrsto pritrdili satnikov. Ker so se zaradi tega čebele v ulicah med njimi trle, so družine kolikor toliko oslabele.

Kot tretji vzrok za neuspeh bi lahko navedli še vreme, ki je bilo nekaj dni zelo neugodno. Seveda je vreme slabo vplivalo pri obeh sistemih panjev, toda oslabele družine je vendarle bolj prizadelo.

Kasneje smo prevažali še na gozdno, kostanjevo in ajdovo pašo, a so se tudi na teh pašah LR-panji slabo odrezali. To pa zaradi enega ali drugega zgoraj navedenega vzroka.

V Langstroth-Rootovih panjih bomo čebelarili še v bodoče ter si tako pridobili izkušnje, ki so nam potrebne, ako hočemo uspešno čebelariti. Te izkušnje bodo prav prišle vsem članom čebelarskega krožka, ki bodo pozneje v življenju ali kot čebelarji na družbenih čebelarskih obratih imeli opravka s čebelami. Druge tovariše čebelarje pa bomo sproti obveščali o naših izkušnjah in zanimivih dogodkih.

Ciril Peternel

POROČILO ZA OKTOBER

Prva tretjina oktobra je bila suha, sončna in topla. Druga in tretja sta bili hladnejši, vendar se je vreme zares poslabšalo šele 17. oktobra, ko se je začela deževna perioda. Temperature so zlezele tu in tam do ledišča, ali pod njega. V dolinah je padla prva slana, v gorah pa sneg.

V splošnem je bilo dovolj izletnih dni, ki so jih čebele izkoristile predvsem za nabiranje zadnje obnožine in za prašenje mladice. Kdor še ni čebel nakrmil v septembru, je to lahko storil v oktobru, posebno v prvi polovici, ko je bilo vreme zelo ugodno. Čebele so večinoma pripravljene za zimo, zapažene pa še niso, ker se še ni dovolj ohladilo. Družine so zdrave.

Dražgoše - Šk. Loka: Na koncu septembra in v oktobru so se ose, ki jih prej ni bilo dosti videti, zelo razmnožile. Opazili smo tudi temne, krilate ušice na iglavcih.

Selnica ob Dravi: Slabe družine smo večinoma združili. Pokrmili smo od 2 do 6 kg sladkorja na panj.

Lovrenc na Drav. p.: Nekatere družine so še na koncu mesca imele manjše kolobarje zalege, vendar največ na dveh satih.

M. Polana - Lendava: Ves mesec so čebele le posamič izletavale. Z zimsko zalogo smo jih oskrbeli komaj v drugi in tretji dekadi oktobra.

Pušča - Bistra: V Dalmaciji (Vis, Hvar) je paša na rožmarinu zaradi šestmesečne suše zelo slaba.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	—	— 40	— 20	— 60	+ 8,0	20	7	—	189
Dražgoše—Šk. Loka	— 20	— 20	— 30	— 70	+ 7,8	10	6	—	165
Zerovnica—Postojna	— 40	— 30	—	— 70	—	17	4	—	155
Rogatec	— 30	— 30	— 10	— 70	+ 10,3	28	4	—	147
Lovrenc na Pohorju	— 35	— 40	— 40	— 115	+ 9,7	17	7	—	156
Selnica ob Dravi	— 71	— 61	— 36	— 168	+ 10,5	24	6	—	156
Lovrenc na Drav. polju	— 30	— 30	— 35	— 95	+ 8,8	24	6	—	162
Cezanjevci—Ljutomer	— 20	— 60	— 30	— 110	+ 9,4	9	4	—	90
Bučkovci—Videm ob Ščavnici	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci—M. Sobota	— 50	— 30	— 40	— 120	+ 9,8	26	4	—	176
Lendava	— 58	— 32	— 25	— 115	—	1	3	—	153
Podtabor—Struge	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svibnik—Črnomelj	— 30	— 25	— 20	— 75	—	17	6	—	141
Pušča—Bistra	— 60	— 50	— 40	— 150	+ 12,5	28	4	—	184
Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Povpreček	—	—	—	—101,6	—	—	—	—	—

Najprej nekaj besed o letošnjem čebelarstvu. Vigred je bila predolgo mrzla in deževna. Narava ni dala našim čebelarjem potrebnega kruha in, če smo jih hoteli obdržati pri življenju, ni preostalo nič drugega, kakor da smo jih pitali s sladkorjem. Roji so bili zelo pozni. Jaz sem dobil prvega šele sredi junija. Ze iz tega lahko vidite, kako porazno letino smo doživeli.

Letos nisem prevažal, ker sem se bal za roje, ki sem jih dobil pozneje še šest. Vsi pa so bili le srednje močni.

Smreka v okolici Žitare vasi ni medila, a tudi na železnokapeljskih pasiščih je bilo bolj slabo, tako da večina prevaževavcev ni imela kaj točiti. Čebele so nanosile samo toliko medu, da so se preživele, vsi panji pa so zelo oslabele.

Pri nas smo nasejali letos precej ajde, toda, žal, prepozno. Prva je začela cveteti šele okoli 20. avgusta, ker pa je ravno tedaj nastopilo suho vreme, čebele niso imele kaj brati. Značilno je bilo, da ajda niti dišala ni. Nehote mi spomini uhajajo v tiste čase pred kakimi 40 leti, ko je še moj oče čebelaril v majhnih panjih z okviri. Tedaj so prinesle čebele ob ugodnem vremenu z ajde od 2—3 kg medu dnevno. Ker moj oče še ni poznal točila, je imel precej dela, preden je spravil ves ta med iz satja. Če je le mogel, ga je prodal kar s satovjem vred.

Sedaj pa nekaj drugega. Ze več let sem naročnik na vaš list. Tudi letos ga redno prejmem, toda plačal ga še nisem, ker ni bilo priložnosti za to. Sporočite mi, prosim, po kakih poti naj vam denar oddam. Hočem ostati še naprej naročnik na Slovenskega čebelarja in upam, da mi ga zaradi tega ne boste ustavili. Svoj dolg bom poravnal, kakor hitro bo to mogoče.

S tem v zvezi pa še tole: moje pravilno ime je Rutar in ne Ruter, kot je napisano na ovoju, v katerem mi pošiljate Slovenskega čebelarja. Ruter zveni preveč po nemško in to je meni zoprno. Tudi smo v vseh uradnih aktih označeni kot Rutarji. Prosim torej, upoštevajte to!

Mogoče se prihodnje leto spet kaj vidimo.

S čebelarskim pozdravom!

Silvester Rutar

stare letnike Slovenskega čebelarja, ki jih oddaja po znižani ceni, in sicer:

nevezani letnik 1949 po	100 din
nevezane letnike 1950, 1951, 1953 in 1954 po	200 din
vezani letnik 1950/51 v eni knjigi po	400 din
nevezana letnika 1956, 1957 po	400 din
Sodobno čebelarstvo I. del	1350 din
Sodobno čebelarstvo II. del	2800 din
razglednice panjskih končnic po serije 10 razglednic v originalnem ovitku po	30 din
načrte zložljivih in stalnih čebelnjakov . . . . . od 50 do	100 din
načrt za AŽ-panj	100 din

Člane opozarjamo, da bosta knjigi »Sodobno čebelarstvo«, kakor smo objavili že v prejšnjih številkah, po Novem letu mnogo dražji. Zato svetujemo vsem tistim, ki ju še nimajo, da jih pravočasno naroče.

SODELAVCE

Slovenskega čebelarja prosimo, da naj pošljejo tajništvu Zveze za vsak prispevek, ki bo objavljen v listu, podatke o svojem žiro-računu, oziroma lastno-ročno podpisano izjavo, da niso dolžni odpreti žiro-računa. Brez tega jim honorarja po uredbi, ki je izšla v Uradnem listu, ne moremo izplačati.

ČEBELARSKÉ DRUŽINE

prosimo, da skličejo občne zборе še v decembru, tako da bodo lahko do konca mesca odposlale vprašalne pole svojim društvom. Društva naj Zvezi dostavijo zbirne vprašalne pole do 31. I. 1965!

ČEBELARSKI MUZEJ

v Radovljici naproša čebelarje, naj zbirajo starinske čebelarske predmete. O svojih najdbah naj takoj obveste upravo muzeja!

VSEM BRAVCEM IN SODELAVCEM

Slovenskega čebelarja želita zadovoljno in uspehov polno novo leto

Uredništvo in uprava lista